

Da Roesthøje blev udskiftet 1795.

Af pens. Lærer *H. P. H. Novrup*, Alslev.

I de store Landboreformers Tid før Aaret 1800 gik man over fra Fællesdrift til Udskiftning af Byernes Jorder. Denne Overgang var ikke saa lige til, da der var mange Forhold at tage Hensyn til, og ret vanskeligt var det at foretage en retfærdig Deling, der besværliggjordes derved, at Folk var utilbøjelige til at ville flytte uden for Byerne, og det var netop de fleste Steder ganske nødvendigt, at nogle faa flyttede ud, for at en hensigtsmæssig Udskiftning kunde finde Sted. For at opmuntre dertil, stillede den kongelige Kasse i Udsigt, at der kunde ydes en Byggehjælp til Udflytterne, ligesom det paalagdes de Bymænd, der blev i Byen, at være behjælpelige med Arbejde ved Bygningernes Nedrivning og senere Opførelse paa Udlodden.

Da Beboerne i Roesthøje, Grimstrup Sogn, gjorde Skridt til Byens Udskiftning, viste det sig, at det blev nødvendigt først at faa Byens Skel fastlagt. I de store Hedestrækninger mod Vester Nebel, Varde By, Gellerup og Næsbjerg Sogne kendte man ikke engang til Sikkerhed, hvor Skellet gik. I den Anledning blev der saa nedsat en Kommission, der fastlagde Sogneskelene.

Til at udarbejde en Plan for Delingen af Byens Jorder blev der afholdt en Aastedforretning i Roesthøje den 29. og 30. Juli 1795. Landvæsenskommissionen bestod af Stiftamtmandens Fuldmægtig, Raadmand Lund, Ribe, Kaptajn Mylford til Søvig og Kammerraad Warthoe, Roest Møllegaard. Til Stede ved

Aastedforretningen var samtlige Lodsejere og Fæstere samt Landinspektør A. W. Ravn, der skulde foretage Udskiftningen efter den Plan, der ved Mødet blev lagt.

Roesthøje By bestod af 13 Gaarde og 4 Bolsteder samt et Par Gadehuse. Gaardene havde fra 1 Td. 7 Skp. til 3 Td. 2 Skp. Hartkorn og Bolstederne fra 4 Skp. indtil 1 Td. Hartkorn. 9 var Selvejere og 8 Fæstere, 2 af Fæsterne hørte under Endrupholm, 1 under Nørholm, 1 under Spangsberg Mølle, 2 under Hans Madsen i Strandby, og endelig var 2 Gaarde solgt fra Krogsgaard, men Salget maa næppe have været endelig ordnet, da Ejeren af Krogsgaard ogsaa sendte sin Fuldmægtig til Aastedforretningen.

Ved at betragte Kortet blev Kommissionen snart klar over, at det blev nødvendigt at faa nogle Gaarde flyttet ud, hvis det skulde lykkes at opnaa en bekvem Deling. Kommissionen opmuntrede derfor Beboerne til Udflytning og lovede dem den Understøttelse af Statskassen, som var tilsagt til Bygningshjælp ved Udflytningen, foruden den Kørsel og det Arbejde, som Byens Beboere, der forblev i Byen, var skyldige til at hjælpe med. Efter en længere Betænkningstid og en Del Forhandlinger meldte der sig tre som villige til Udflytning, nemlig Fæster under Endrupholm, Niels Nielsen, Selvejer Peder Jensen og Bolsmand Christen Christensen, men det var ikke tilstrækkeligt, der maatte flere melde sig, hvis der skulde opnaas en virkelig hensigtsmæssig Udskiftning. Her var et dødt Punkt, som det kneb med at komme over. Da fremsatte Kammerherre Rosenørn-Teilmann til Nørholm et Forslag, der endelig efter en længere Forhandling blev godkendt af alle Lodsejere. Forslaget lød paa, at der endnu skulde melde sig 2 som Udflyttere mod, at de andre, der beholdt

deres Gaarde i Byen, skulde være villige til yderligere at yde et Tillæg paa 2 Rigsdaler pr. Tønne Hartkorn. Herved skred man over det døde Punkt, idet Selvejer Iver Nielsen og Fæster under Hans Madsen, Strandby, Iver Christensen, meldte sig, og nu kom der Gang i Forhandlingen. Man begyndte med Agermarken, og derefter kom man til Engene og Foerten for at slutte med Moserne og Heden. For Mosernes Vedkommende blev kun Græsningsretten i Ulvemosen udskiftet, idet der for Ulvemosen og Sømmosen blev truffen følgende Bestemmelser: »Brugen maa ske ordentlig og saaledes, som hidtil har været Skik, nemlig at samme aarligen udvises og afpæles til ethvert Sted i Forhold til Hartkorn.¹⁾ Skulde nogen af Beboerne understaa sig at grave mere end det, som til hans Sted opmaales og afpæles, taber han fra den Tid af al Rettighed til Klynkastning samme Steds, uden for saavidt han for egen Fornødenhed behøver. De øvrige Klynemoser forbliver fremdeles til fælles Brug for hele Byen uden for Deling med den Indskrænkning, at i de Moser, hvor der findes Lysklyne, taber de af Beboerne deres Rettighed til Gravning samme Steds, naar de ikke ordentlig opgraver de paa samme liggende Brændklyne og anvender disse til den Brug, samme er tjenlig til. Græsningen i Ulvemosen forbeholdes uden Godtgørelse Udflytterne No. 6 og 14, dog bør Byens Beboere, naar de derfra afhenter deres Klyne eller Lyng, have Frihed til ved denne Kørsel at græsse de derved brugende Bæster.«

Med Hensyn til de to Gadehusmænd bestemtes følgende: »Af Byens Fællede udlægges til de tvende Husmænd Jens Bennetsen og Hans Hansens Enke 3 Td.

---

¹⁾ Denne Ordning med Afpæling af Ulvemosen til hvert enkelt Sted i Byen staar ved Magt endnu og foretages hvert Foraar.

Land til hver, hvorpaa deres Huse udflyttes, hvorimod de fratræder det af dem i Brug hidtil havde af Byens Hede opbrudte Land, som tilfalder Byens øvrige Beboere.

Kammerherre Rosenørn-Teilmann stillede følgende Forslag, som blev antaget saavel af Beboerne som Kommissionen: »Da Hans Hansens Enke er skrøbelig og fattig samt sidder med 3 uopdragne Børn, bør Byens Beboere aarlig opbryde en Tægt af Jordlodden, indtil alle Tægter er opbrudt.«

Foruden Delingen af Jorderne maatte der ogsaa lægges Plan for Vejvæsenet, da det blev fornødent at regulere bestaaende Veje og anlægge nye.

Østen for Byen paa de saakaldte Vinger under Brændagrene blev der udlagt c. 6 Skp. Land til fælles Lergrav.

Af Stednavne paa Jorderne træffer man: Langfredagstægt, Kiddiketægt, Blæsbjergtægt, Aarrevejtægt, Gammelagre, Blokkene, Sønderstykker, Gejlmoseblokker, Nørbækagre, Kempytsagre, Brændagre, Knapagre, Toftagre, Hedeagre, Sparebankagre, Dyrebæk eller Tyrebækagre, Gadetoft, Engtofterne, Bolsenge, Østerenge, Overmahsnep, Gaasefødder, Spangeng, Blaaholmseng, Langenge, Kæreng, Krumenge, Sandeskifterne, Attendagssletenge og Skideneng.
